

Prof. dr hab. Marian Podstawka

Katedra Finansów

Instytut Ekonomii i Finansów

SGGW

Recenzja

dorobku naukowego dydaktycznego i organizacyjnego dr Mirosławy Witkowskiej-Dąbrowskiej w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie ekonomia i finanse

a) Ocena pracy habilitacyjnej – monografii naukowej pt. „Kształtowanie środowiska na obszarach wiejskich – w stronę rozwoju trwałego i zrównoważonego”, wydanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w 2022 roku

Habilitantka podjęła się zadania trudnego merytorycznie i organizacyjnie problemu jakim jest środowisko wiejskie rozpatrywane w układzie gmin. We Wstępie recenzowanej monografii określono poprawnie jej cel, przedmiot badań oraz metody badawcze. Logicznie sformułowane zostały hipotezy badawcze. W monografii przyjęto typowy dla tego rodzaju prac układ i strukturę. Zastosowano podejście „od ogółu do szczegółu”. Rozdział II traktuje o problemach związanych z definiowaniem obszarów wiejskich. Autorka na podstawie bogatej literatury przedstawiła wiele różnych koncepcji dotyczących kształtowania środowiska na obszarach wiejskich. Kolejny rozdział III poświęcono usytuowaniu badań dotyczących środowiska obszarów wiejskich w teoriach ekonomicznych. Na uwagę zasługuje w nim przedstawienie różnic pomiędzy ekonomią ekologiczną a ekonomią środowiska. Pojęcie

ekonomia ekologiczna nie najlepiej oddaje istotę problemu. Poprawniej byłoby określić ją jako ekonomia ekologii lub ekonomia przyrody. Interesujące są tu także rozważania dotyczące ekonomii zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich. Treść tego rozdziału jest swego rodzaju polemiką dotyczącą różnego rodzaju pojęć i zjawisk związanych z trwałym i zrównoważonym rozwojem, którą przedstawiono na tle stanowisk różnych autorów. Rozdział IV ocenianej monografii odnosi się do zadań obszarów wiejskich w kontekście kształtowania środowiska zgodnie z koncepcją trwałego i zrównoważonego rozwoju. Na stronie 95, punkt 4.1.2., zatytułowano „Kształtowanie środowiska jako oddziaływanie mające na celu osiągnięcie zamierzonego stanu”. Jest to pleonazm, ponieważ kształtowanie jest tym samym co oddziaływanie. Generalnie jest to część pracy poświęcona ochronie środowiska na obszarach wiejskich. Zbyt skromnie uwzględniono tu wpływ Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej na ocenę omawianego problemu. W zasadzie w tej części monografii przedstawiono czynniki związane z rolnictwem negatywnie wpływające na jakość środowiska na obszarach wiejskich. Trudno zgodzić się z taką narracją. Rolnictwo z jednej strony negatywnie wpływa na środowisko, ale z drugiej strony ma na niego pozytywny wpływ. W pracy przyjęto arbitralnie tak jak na poziomie Unii Europejskiej, że rolnictwo jest zagrożeniem dla środowiska. Szkoda, że Habilitantka nie dokonała oceny wpływu rolnictwa w układzie bilansowym na rzecz środowiska. W rozdziale V ukazano uwarunkowania dotyczące kształtowania środowiska na obszarach wiejskich. W pierwszej części tego rozdziału Habilitantka słusznie ukazuje determinanty polityczno-prawne decydujące o kształtowaniu środowiska, w tym wynikające ze Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej. W dalszej części rozdziału V Autorka słusznie dokonała rozdziału systemów rolniczych i pozarolniczych, ukazując ich specyfikę w oddziaływaniu na środowisko na obszarach wiejskich. Po lekturze punktu 5.2.2. odnosi się wrażenie, że wszystkie regulacje dotyczące oddziaływania na środowisko na obszarach wiejskich zostały pozytywnie ocenione. Szkoda, że nie dokonano krytycznej ich oceny z punktu widzenia producenta rolnego. Na rysunku 14 i 15 przedstawiono dynamikę zmian emisji gazów cieplarnianych i amoniaku pochodzących z rolnictwa Polski i z Unii Europejskiej. Wydaje się że w ramach porównań pomiędzy naszym rolnictwem a unijnym, jeśli chodzi o oddziaływanie na środowisko, o wiele lepszym miernikiem do celu do tego celu byłoby odniesienie ilości gazów i amoniaku do wolumenu produkcji rolniczej. W rozdziale VI monografii dokonano oceny zróżnicowania środowiska na obszarach wiejskich z wykorzystaniem autorskiej metody badawczej. Generalnie zaproponowana metoda oceny

stanu środowiska na obszarach wiejskich jest poprawna. Jednakże Autorka nie ustrzegła się tu pewnych potknięć. Do oceny jakości życia mieszkańców przyjęto między innymi wskaźnik dotyczący sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, które także uwzględniono w ocenie emisji zanieczyszczeń do środowiska i w ocenie wyposażenia. Jeżeli chodzi o ocenę oddziaływania rolnictwa na środowisko, to ukazano go w sposób jednostronny - w zasadzie owa jednostronność dotyczy niekorzystnego wpływu rolnictwa na środowisko. Autorka nie przedstawiła roli rolnictwa w układzie bilansowym z zastosowaniem tak zwanego rachunku ciągnionego. Przykładowo jeżeli produkcja zwierzęca przyczynia się do emisji metanu, to poprzez stosowanie obornika zmniejsza się produkcja nawozów mineralnych, a to przyczynia się do pozytywnego wpływu na środowisko. Oprócz tego nie ujęto w tym rachunku procesów asymilacji CO₂ przez łąki, zboża czy lasy. Reasumując recenzowana monografia wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse ze względu na wykorzystanie przez Autorkę interdyscyplinarnego podejścia do oceny kształtowania środowiska na obszarach wiejskich oraz opracowanie dla tego celu, mimo pewnych potknięć własnej metody badawczej. Pozwoliło to na opracowanie syntetycznego miernika służącego do pomiaru i oceny stanu zmian w kształtowaniu środowiska na obszarach wiejskich. Oprócz tego recenzowana monografia wskazała autorską typologię oddziaływania na kształtowanie środowiska na obszarach wiejskich, co może być wykorzystane do rozwoju teorii ekonomicznych opisujących ten problem badawczy.

b) Ocena pozostałego dorobku naukowego

Habilitationka swoje zainteresowania badawcze i publikacyjne skoncentrowała na:

- społeczno-ekonomicznych i środowiskowych problemach rozwoju trwałego i zrównoważonego
- rozwoju infrastruktury ochrony środowiska na obszarach wiejskich
- oddziaływaniu na środowisko na obszarach wiejskich

W każdym z tych obszarów badawczych dr Mirosława Witkowska-Dąbrowska ma znaczny dorobek publikacyjny. Łącznie opublikowała 103 prace, z tego 35 artykułów w punktowanych

czasopismach polskich i trzy prace w punktowanych czasopismach zagranicznych. Według danych Kandydatki przygotowała ona także 6 monografii i 47 rozdziałów w monografiach. Jej łączny dorobek publikacyjny wynosi 1477 punktów. W podanym zestawieniu dotyczącym liczby publikacji i punktów występują błędy merytoryczne i matematyczne. Traktuję je jako zdarzenia losowe czyste, które powstały z udziałem komputerowej techniki pisania. W związku z moją prośbą zostały one jednak skorygowane na skutek mojej prośby i otrzymałem od Habilitantki w dniu 2022.12.30 poprawione zestawienie dorobku, z którego wynika że łącznie uzyskała ona według aktualnej punktacji czasopism 999,7 punktów. Z czego ponad 77% to punkty uzyskane w czasopismach części „B” Ministerstwa Nauki i Edukacji. 97,6 punktów Kandydatka uzyskała w czasopismach recenzowanych za publikacje artykułów z konferencji i 88 punktów za monografie. Należy podkreślić, że Habilitantka posiada wysoki sumaryczny Impact Factor według listy Journal Citation Reports, wynoszący 6,255. Legitymuje się także znaczną liczbą cytowań według: Web of Science – 3, Google Scholar – 66 i Scopus – 1, a także łącznie Indeksem Hirscha wynoszącym 6. Łącznie dorobek naukowy Habilitantki oceniam jako ponadprzeciętny.

c) Charakterystyka istotnej aktywności realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Habilitantka współpracuje z wieloma ośrodkami naukowymi polskimi i zagranicznymi. W latach 2017-2020 była wykonawcą w międzynarodowym projekcie Horyzont 2020. „STAR ProBio Sustainability Transition Assessment and Research of Bio-based Products”. Projekt ten był realizowany przez 13 europejskich jednostek naukowych. Od 2014 roku dr Mirosława Witkowska-Dąbrowska współpracuje z Państwowym Rolniczym Uniwersytetem w Grodnie. w ramach współpracy z polskimi ośrodkami naukowymi Kandydatka cyklicznie współpracuje z Stowarzyszeniem Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych oraz z Instytutem Studiów Międzynarodowych w SGH. Jest członkiem zarządu Principles for Responsible Management Education. Kandydatka w 2014 i 2018 roku odbyła odpowiednio tygodniowy i 3-miesięczny staż w Państwowym Rolniczym Uniwersytecie w Grodnie. Owocem tej współpracy jest 12 publikacji w czasopismach zagranicznych.

d) Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Kandydatka jest autorem sześciu programów nauczania. Prowadziła seminaRIA dyplomowe na pierwszym i drugim stopniu studiów. Wypromowała 122 magistrów i 48 licencjuszy. Wielokrotnie przewodniczyła komisjom na egzaminach dyplomowych. Za pracę dydaktyczną została trzykrotnie nagrodzona przez rektora uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Kandydatka jest absolwentką różnego rodzaju studiów podyplomowych dotyczących komunikacji innowacyjnych metod pracy ze studentami i sposobów kreowania ich aktywności. Na podkreślenie zasługuje współpraca Habilitantki z praktyką gospodarczą, o czym świadczy między innymi jej udział w projekcie „Operacjonalizacja Systemu Zarządzania Rozwojem Polski”, który był realizowany przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Rozwoju. Kandydatka była wielokrotnie członkiem komitetów organizacyjnych konferencji naukowych organizowanych przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Aktualnie jest także członkiem wielu komitetów organizacyjnych wielu konferencji i zespołów na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Jest członkiem Senackiej Komisji do spraw kadr oraz Uczelnianej Komisji oceniającej w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Za tę działalność kandydatka została pięciokrotnie nagrodzona przez rektora własnej uczelni. Kandydatka wygłosiła 23 referaty na konferencjach, w tym 3 na konferencjach zagranicznych.

Reasumując stwierdzam, że aktywność naukowa oraz osiągnięcia naukowe i publikacyjne dr Mirosławy Witkowskiej-Dąbrowskiej wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse oraz spełniają ustawowe wymagania stawiane osobom ubiegającym się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego określone w artykule 219 ust. 1. pierwszej ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dziennik Ustaw 2022 pozycja 574).

2023.01.04.